

Publikacijos

PLAUTAS. *BELAISVIAI*

Vertė Jonas Dumčius

Plauto palikimą sudaro dvidešimt viena komedija, iš kurių tik keturių lietuviški vertimai lig šiol buvo publikuoti: *Vergas apgavikas* (vertė Antanas Dambrauskas), *Karys pagyrūnas* (vertė Antanas Dambrauskas), *Dvyniai* (vertė Aleksys Churginas) ir *Amfitrionas* (vertė Jonas Dumčius) (Plautas, *Komedijos*. Vilnius: Vaga, 1970; *Antikinės komedijos*. Sudarė D. Dilytė, Vilnius: Vaga, 1989). Be to, keletas verstų fragmentų buvo įtraukta į rinkinį *Iš antikinės poezijos*. Vertė A. Churginas, Vilnius: Valstybinė grožinės literatūros leidykla, 1957. Vilniaus universi-

teto Rankraščių skyriuje yra saugoma dar septyniolika prof. Jono Dumčiaus verstų šio romėnų autoriaus pjesių. Iš jų pirmą kartą publikuojama komedija *Belaisviai*. Ją spaudai parengė Audronė Kučinskienė ir Paulius Garbačiauskas. Komedija išsiskiria iš viso Plauto korpuso netipišku siužetu ir veikėjais. Pats komediografas prologe (eil. 54–58) ir epiloge (1029–1034) pažymi, jog pateikia žiūrovams neįprastą kūrinį. Tekstas pateikiamas pagal Jono Dumčiaus rankraštį be žymesnių pakeitimų. Rankraščio signatūra: VUB Rankraščių skyrius F 220–242.

Veikiantieji asmenys:

Ergasilas – parazitas

Hegionas – senas aitolas, Filopolemo ir Tindaro tėvas

Hegiono vergai

Filokratas – karo belaisvis elietis

Tindaras – Filokrato vergas, dingęs Hegiono sūnus

Aristofontas – karo belaisvis, Filokrato draugas

Filopolemas – Hegiono sūnus

Stalagmas – pabėgęs vergas, Tindaro pagrobėjas

Prologas (*kalba trupės vadovas*)

Belaisviai šie, kuriuos jūs matote čionai,

Abudu stovi, aišku, kad nesėdi jie!

Paliudysit, kad aš teisybę jums sakau!

Čionai gyvena Hegionas, tėvas šio (*rodo į Tindarą*).

5 Kurio būdu jis tapo vergu pas tėvus,
 Papasakosiu, jei norėsit paklausyt.
 Turėjo senis Hegionas du vaikus;
 Jų vieną, keturmetį, vergas pagrobė
 Pabėgdamas ir pardavė Elidėje.
 10 Štai šito (*rodo į Filokratą*) tėvui. Jūs suprantat? Na, gerai.
 Anas ten užpakaly sako „ne“! Eik šen!
 Jei neturi, kur sėst, gali pavaikščioti! (yra kur vaikščioti)
 Tu nori aktorius priversti elgetaut!
 Nesprogsiu dėl tavęs, gali nesitikėt!
 15 O jūs, kur pasisakot cenzoriui turtus,
 Toliau klausykit, aš nenoriu būt skoloj.
 Pabėgęs vergas, kaip sakiau, išsinešė
 Ponaitį ir šio tėvui šičia pardavė.
 Nupirkęs savo sūnui jį kaip dovaną
 20 Atidavė, nes buvo vienmetis su juo.
 O šis (*rodo į Tindarą*) vergauja tėvui, to nežinančiam.
 Dievai su mums mat žaidžia kaip su sviediniais.
 Jau žinot, kaip neteko vieno vaiko jis.
 Vėliau eliečiams su aitolais grumiantis
 25 Kare pateko priešui antras jo sūnus.
 Elietis medikas Menarchas pirkto jį.
 O šis pradėjo eliečius belaisvius pirkt,
 Mat tikisi, gal kas sutiks su jo sūnum
 Belaisviu apsikeist! Kad kitas jo sūnus
 30 Namie, nežino. Vakar sužinojęs jis,
 Kad paimtas elietis gan aukštos kilmės,
 Sūnaus gailėdamas, nepagailo pinigų
 Ir, kad greičiau galėtų jį išlaisvinti,
 Abu belaisvius pirkto jis iš kvestoriaus.
 35 Belaisviai šiedu senį sutarė apgaut,
 Kad vergas ponui leistų iškeliaut namo:
 Tad jie susikeitė drabužiais ir vardais –
 Vadinsis šis Filokratu, tas – Tindaru;
 Šis turi išvaizdą ano, anas gi šio!
 40 Tos savo sugalvotosios klastos dėka
 Jis šiandien savo poną laisvėn sugrąžins,
 Tuo pat metu ir savo brolių išvaduos,
 Grąžindamas jį tėvui – nežinodamas!
 Įvyksta juk dažnai, kad nežinodamas
 45 Daugiau padaro gero, kaip galvodamas.
 Tad šiedu nežinodami, bet būdami

Klastingi, sugalvojo viską taip gudriai,
Kad šis pas savo tėvą pasiliko pats
Vergauti savo noru! Taip jisai dabar
50 Vergauja savo tėvui nežinodamas!
Kai pamąstau, kokie žmoneliai vargšai mes!
Tai šitokią komediją vaidinsim jums!
Bet dar norėčiau jums šį tą trumpai primint.
Žiūrėti šią komediją apsimokės.
55 Ji ne tokia, kaip kitos, nenuvalkiota;
Neturi nesakytinų, šleikščių eilių,
Heterų nei klastingų sąvadautojų,
Nei kario pagyrūno. Nebijokite,
Jei čion eliečiai su aitolais kaunasi.
60 Kautynės vyks toli už scenos laukuose.
Juk mums netiktų apsirengus komiškai,
Staiga pradėti čia vaidint tragediją!
Tad jei kas nori mūsų, lai paieško jų
Kitur: jei priešą ras stipresnį už save,
65 Sakau, jis tokią blogą kovą pamatys,
Kad nenorės vėliau žiūrėt jokių kovų.
Einu, sudie, teisėjai teisingiausieji –
Taikoj, kovotojai geriausi karuose!

Pirmasis veiksmas

Pirmoji scena

Ergasilas

Mane jaunimas praminė tiesiog kekše:
70 Mat puotose aš dalyvauju nekviestas.
Kurie išjuokia, sako: „Praminta kvailai.“
O aš sakau: „visai gerai“. Juk puotoje
Meilužis šaukia kekšę mesdams kaulelius!
Ar kekšė pakviesta? Tikriausiai pakviesta!
75 O tuo labiau mes, parazitai, pakviesti,
Kuriuos nei šaukia, nei pakviečia niekuomet!
Mes tarsi pelės kito maistą ėdame.
Žmonėms išvykus kaiman, kai atostogos,
80 Ir mūs dantims tada užeis atostogos!
Kaip sraigės karščiuos tūno pasislėpusios,
Maitinas savo sultimis, kai nēr rasos,
Taip parazitai tūno per atostogas,
Ir savo, vargšai, sultimis maitinasi,
Kol kaime dirba tie, kuriuos iščiulpia jie.

- 85 Tada panašūs esam į medžioklinius
Šunis; kai žmonės grįžta – į molosinius,
Piktus, nekenčiamus ir baisiai įkyrius.
Dievai, jei parazitas negalės pakęst
Ar antausių, ar puodų, daužiamų galvon,
- 90 Lai eina prie Trilypių vartų su maišu
Jisai! Tokie pavojai graso man dabar.
Kai manąjį karalių priešai paėmė –
Aitolai su eliečiais kaunasi dabar;
Aitolija čionai; eliečiai paėmė
- 95 Filopolemą, sūnų Hesiono to,
Kur čia gyvena – šie namai skausmingi man:
Kiek kartų juos aš pamatau, apsiverkiu.
Šis senis stvėrės negarbingo amato,
Jam svetimo, kad sūnų tuo išlaisvintų:
- 100 Belaisvius superka, tikėdamasis rast
Tarp jų, kuri galėtų sūnumi iškeist.
Ir aš labiausiai trokštu jam greitos sėkmės:
Jei neatgaus sūnaus, nebus kur dėtis man!
Nesiviliu jaunuoliais: jie tiktai save
- 105 Temyli. Šis gi buvo papročių senų:
Jį niekad dovanai aš nepralinksminau.
Ir jo garbingas tėvas būdo tokio pat.
Einu pas jį. Bet durys štai atsiveria;
Per jas dažnai išeidavau pasotintas.

Antroji scena

Hegionas (*vergiui*)

- 110 Klausyk: belaisviams šiems abiem, kuriuos pirkau
Iš kvestorių, kai vakar grobį pardavė,
Uždėk tu pančius kiekvienam jų atskirai,
O tuos, kuriais krūvon jie surišti, nuimk.
Jei panorės, leisk vaikščioti viduj, lauke.
- 115 Tačiau žiūrėk, kad saugotum tu juos gerai!
Laisvi belaisviai mat į laukinius paukščius
Panašūs: jei tik pasitaikys proga bėgt,
Tai baigta – niekad nepagausi jų daugiau!

Vergas

- Visi mes norim būt verčiau laisvi negu
Vergai.

Hegionas

Man neatrodo, kad tu būtum toks.

Vergas
 Jei neturiu ką duoti tau, tai nori gal,
 Kad pats į kojas duočiau?

Hegionas
 Ot, tai duočiau tau!

Vergas
 Aš būsiu į laukinį paukštį panašus.

Hegionas
 Jei taip, į narvą uždarysiu aš tave.

125 Gana plepėt! Eik vykdyti, ką aš liepiau.
 Einu pas brolių, pažiūrėsiu, kaip kiti
 Belaisviai – gal jie šiąnakt triukšmą kėlė ten.
 Paskui tuojau ir vėl sugrįšiu aš namo.

Ergasilas (sau)
 Sunku žiūrėt, kaip senis šis užsiima

130 Kalėjimišku amatu – vis dėl sūnaus.
 Bet jei galėtų sūnų jis kaip nors atgaut,
 Pakęščiau net, jei senis taptų budeliu!

Hegionas
 Kas kalba ten?

Ergasilas
 Tai aš, kurs kankinuos tavu
 Skausmu: liesėju, senstu, vargšas, ir nykstu,

135 Sudžiūvau: oda vien ir kaulai telikau!
 Negelbsti man, ką tik suvalgau namieje,
 O ką svetur užkandu, nors mažai, labai
 Pagelbsti.

Hegionas
 Ergasile, sveiks!

Ergasilas
 Dievai tave

Temyli!

Hegionas
 Tik neverk!

Ergasilas
 Neverkt? Kaip man neverkt

140 Jaunuolio tokio!

Hegionas
 Aš mačiau, kad tu visad
 Jį myli, ir jaučiau, kad jis tave taip pat.

Ergasilas
 Mes, žmonės, tik tada pamatom gerumus,

- Kai juos, anksčiau turėję, jau prarandame.
Ir aš, kai tavo vaikas buvo paimtas
145 Nelaisvėn, supratau jo vertę ir gailiuos.
Hegionas
Jei būdams svetimas, taip skaudžiai tu liūsti,
Tai kaip aš, tėvas – juk vienatinis sūnus!
Ergasilas
Aš svetimas? Ar jam aš svetimas? Ojoi!
Tu niekad šito nesakyk, nesivaizduok!
150 Vienturtis tau, man už vienturtį jis mieliau!
Hegionas
Gerai, kad draugo bėdą tu laikai sava.
Tačiau nenusimink!
Ergasilas (*mušdamasis į pilvą*)
Ot, šitam skauda čion,
Kad valgymo kariuomenė paleista jau.
Hegionas
Argi nėra nė vieno, kurs galėtų vėl
155 Surinkti tą paleistąją kariuomenę?
Ergasilas
O kaip manai! Visi nuo šito kratosi,
Po to, kai priešai tavo sūnų paėmė.
Hegionas
Nenuostabu, kad šitaip vengia to visi.
Juk reikia tau ir daug karių, ir įvairių:
160 Pirmiausia kepėjiškių – kelios rūšys jų:
Duoniškių, pyragiškių – reikia abiejų;
Be to, kitokių rūšių įsigyt reikės.
Paskui strazdiškiai, tilvikiškiai būtini,
Neskaitant jūrininkų – reikia juk ir jų.
Ergasilas
165 Dažnai juk tūno genijai kur nuošaliai (*rodydamas į save*).
Koks didis vadas šitas buvo nuimtas!
Hegionas
Nenusimink: tikiuosi, jog šiomis dienoms
Mes sūnų jau galėsime susigražint.
Atvyko štai belaisvis iš Elidės: jis
170 Labai turtingas, kilęs iš aukštos šeimos;
Tikiuos į savo sūnų jį galėsiaš keist.
Ergasilas
Tepadeda dievai ir deivės! Bet ar kur
Tave pietums kas kvietė?

Hegionas
Niekur, kiek žinau.

Kam klausi?

Ergasilas
Šiandien man gimimo mat diena.

175 Norėčiau, kad pakviestumei mane pietų.

Hegionas
Koks tu gudrus! Ar pasitenkinsi mažu?

Ergasilas
Ir net labai mažu! Mat šitokiu maistu
Aš paprastai juk maitinuos. Tai kaip?
Gerai? Tai sutarta! Nebent kas geresnes

180 Pasiūlys man arba maniškiamis sąlygas –
Aš lyg parduodams dvasių sąlygas statau!

Hegionas
Ne dvasių man parduodi, tikrą prarają!
Tik nevēluok ateiti.

Ergasilas
Net dabar galiu.

Hegionas
Medžioji kiškį, o sugauni tik ežius!

185 Manasis maisto kelias net labai sunkus!

Ergasilas
Manęs neatgrasinsi tuo, nė nemanyk!
Vis tiek ateisiu, pasikaustęs sau dantis!

Hegionas
Dygas tas mano maistas.

Ergasilas
Valgai tu dyglius?

Hegionas
Iš žemės maistas.

Ergasilas
Kiaulė – žemės gyvulys.

190 **Hegionas**
Daržovių daug.

Ergasilas
Maitink ligonius tu jomis!
Ar viskas jau?

Hegionas
Ateik anksti.

Ergasilas
Aš pats žinau.

Hegionas

Einu vidun ir sąskaitą suvesiu ten,
Pas bankininką kiek man liko pinigų.
Paskui pas brolių eisiu, kaip anksčiau sakiau.

Antrasis veiksmas

Pirmoji scena

Vergas

195 Jei taip dievai norėjo, kad jūs šitą vargą kęstumėt,
Tad reikia kantriai kęsti; šitaip darant, vargti bus lengviau.

Namie, manau, jūs buvote laisvi.

Dabar jei tapote vergais, su tuo jums reikia taikytis

Ir klausant pono lengvinti sau vargą.

200 Jei ponas elgsis net blogai, reikės priimt už gera.

Belaisviai

Och, och och!

Vergas

Čia verksmai nereikalingi – sugadinsit tik akis!

Nelaimėj būt drąšiam – nemaža padeda.

Tindaras

Mums gėda, kad supančioti!

Vergas

Bet ponas juk gailėtusi,

Jeigu pančius nuėmęs, paleistų jis tuos,

205 Už kuriuos jam reikėjo mokėt pinigais.

Tindaras

Ko jam bijot? Juk žinom mes,

205a Kokios mūs pareigos, jei paleis laisvėn mus.

Vergas

Bet galvojat pabėgt, nujaučiu jūs mintis!

Tindaras

Kur pabėgti? Kur mums bėgti?

Vergas

Į tėvynę.

Tindaras

Mums netinka

Mėgdžioti pabėgėlius.

Vergas

Tai kas? Jei proga bus, prašau!

Tindaras

210 Leisk tik vieno tu mums paprašyt.

Vergas

Būtent ko?

Tindaras

Kad galėtume laisvai
Pakalbėt, negirdint nei šiems, nei jums!

Vergas

Tai gerai. Eikit sau! Pasitraukime mes.
Bet žiūrėk, kad kalba būtų tik trumpa!

Tindaras

215 To norėjau pasiekt. (*Filokratui*) Eikš čionai.

Vergas (*kitiems vergams*)

215a Tolyn jūs eikit!

Tindaras

Esam ypač dėkingi už tai, kad jūs mums
Tai, ko norim, suteikiat.

Filokratas (*Tindarui*)

Eikš į šalį dabar, kiek toliau nuo visų,
Kad mūs žodžių anie negalėtų išgirst,

220 Ir kad jie neužuostų tos mūsų klastos!

Juk klasta – neklasta, jei neveiksi gudriai!

Bet nelaimė baisi, jei iškyla aikštėn.

Jei poną tu vaidinsi, aš gi tavo vergą, reikia

224–225 Tačiau žvalumo, atsargumo, kad, nematant niekam,

Gražiai, sumaniai ir tvarkingai bei stropiai

Taip didelį darbą atlikti. Tad veikim

Budriai!

Tindaras

Aš ir elgiaus, kaip nori.

Filokratas

Tikiuosi.

Tindaras

Matai, kaip už tavąją brangią gyvybę

230 Aš savąją brangią galvelę aukoju!

Filokratas

žinau.

Tindaras

Bet neužmiršk tada, kai gausi tai, ko sieki.

Žmonės elgiasi dažniausiai šitaip: kolei siekia jie

Kokio daikto, būna gan geri. Bet kai pasiekia jį,

235 Iš gerų pavirsta niekšais, ir klastingais, ir piktais.

Filokratas

Pasakysiu, ko noriu dabar iš tavęs.

Ką aš tau patariu, tą patarčiau savo tėvui.

Jei drįsčiau, net tėvu vadinčiau tave,
Nes šalia tėvo man antras tėvas esi.

Tindaras

240 Suprantu.

Filokratas

Todėl kartoji: visuomet turėk galvoj.

Tindaras

Kad ne ponas aš, o vergas tau! Tik vieno dar prašau:

Kai dievai nemarūs mums parodė tokią savo valią,

Kad ašai, kurs tau ponu buvau, tapau bendravergiu,

Kaip tada teisėtai liepdavau, dabar meldžiu tave,

245 Kad vardan likimo aikščių, tėvo palankumo tau,

Mūs bendros vergijos, priešų rankų primestos, vardan,

Kad mane taip gerbtum, kaip tada, kai vergu man buvai,

Prisimindams, kuo buvai anksčiau ir kuo dabar esi!

Tindaras

Aš žinau dabar esąs tavim, o tu – manim.

Filokratas

250 Todėl,

Jeigu šito neužmirši, tai viltis, kad mums pavyks.

Antroji scena

Hegionas (*išeidamas iš namų*)

Kai išklausinėsiu, ko man reikia, tuoj sugrįšiu vėl.

Kur belaisviai tie, kuriuos liepiau atvesti pas namus?

Filokratas

Pasirūpinai, matau, kad nereiktų mūs ieškot:

Taip tu mus aptvirtinai retežiais ir sargybomis!

Hegionas

255 Kas apgaulės saugojas, vis negana dar saugojas,

Įsigauna net, kai tariasi esąs apsaugotas.

Iš tikrųjų ar nereikia, man jus saugoti gerai,

Už kuriuos aš sumokėjau pirkdams šitiek pinigų?

Filokratas

Aišku, kad nei mes neturim pykt už tai, kad saugai mus,

260 Nei tu pats, jei, progai esant, kartais mes pabėgtume.

Hegionas

Kaip čia jūs, taip ten pas jus manasis saugomas sūnus.

Filokratas

Ar belaisvis?

Hegionas

Taip.

Filokratas

Vadinas, ne tik mes sutrikome!

Hegionas

Eikš! Aš noriu iš tavęs tik vieno sužinot kai ką
Ir nenoriu, kad tu man meluotum.

Filokratas

Nemeluosiu tau,

265 Jei žinosiu; jei ko nežinosiu, ir sakysiu taip.

Tindaras (*sau*)

Senis jau dabar kirpykloj: laiko žirkles štai ties juo,
Neuždėjo net ir žiursto¹ kad drabužių nesuteptų.
Nežinau, ar jį plikai nuskus, ar tik per žirkles kirps.
Jei protingas bus, tai odą jam nulups visai gerai.

Hegionas

270 Ką? Ar nori vergu būt, ar laisvu žmogumi? Sakyk!

Filokratas

Noriu to, kas būtų kuo arčiau prie gero ir toliau
Nuo blogumo, nors vergavimas nebuvo man sunkus:
Su manim taip elgės, lyg aš būčiau koks namų sūnus.

Tindaras (*sau*)

275 Puiku! Miletietis Talis nė talento nevertas!
Nes palyginus su šituo, Talis buvo tik juokai.
Kaip gražiai pritaikė kalbą savo vergo padėčiai!

Hegionas

Iš kokios šeimos tas Filokratas?

Filokratas

Iš Turtingosios.

Tai kilmingiausia, galingiausia giminė visoje šaly!

Hegionas

O jis pats? Ar ten garbingas?

Filokratas

Vienas iš žymiausių ten!

Hegionas

280 Jeigu jis taip įtakingas tarp eliučių, kaip sakai,
Kaip jo turtai? Dideli?

Filokratas

Užtektų seniui taukus virt!

Hegionas

Ar jo tėvas gyvas?

---

¹ žr. prijuostė.

- Filokratas**
 Vykdami palikom gyvą jį.
 O dabar ar gyvas jis, turėtų Orkas tai žinot.
- Tindaras**
 Puiku, net filosofuoja, ne tiktai meluoja jis!
- Hegionas**
 285 Kuo vardu jis?
- Filokratas**
 Tesaurochrysonikochrysidas jis!
- Hegionas**
 Tai turbūt dėl turtų šitoks vardas buvo duotas jam.
- Filokratas**
 Ne, greičiau dėl jo gobšumo, išūlumo didelio.
 Mat tikrasis jojo vardas buvo Teodoromėdas.
- Hegionas**
 Kaip sakai: spulus² jo tėvas?
- Filokratas**
 Kaipgi? Net labai šykštus.
- 290 Kad žinotum! Kai aukoja savo genijui jisai,
 Apeigoms naudoja tiktai Samo molinius indus,
 Kad jų genijus nevogtų! Mat kaip jis pasitiki!
- Hegionas** (*artinasi prie Tindaro*)
 Sek mane, aš noriu kiek paklausinėti ir aną. (*Tindarui*)
 Filokratai, jis pasielgė kaip pridera doram.
- 295 Sužinojau tavo kilmę aš iš jo: pasakė man,
 Jei ir tu prisipinsi, tai išeis į naudą tau.
 Tad žinok: pasakė viską.
- Tindaras**
 Jis atliko pareigą,
 Tiesą tau prisipažindams. Nors norėjau aš labai
 Savo kilmingumą, giminę, turtus nuo jūs nuslėpt.
- 300 Bet kadangi tėviškę ir savo laisvę praradau,
 Tai laikau teisinga, kad jis bijosi labiau tavęs
 Kaip manęs. Mat priešai mūsų padėtį sulygina,
 Atmenu, kaip žodžiui nepakludavo; dabar veiksmu
 Gali jis ižeist. Matai, lemtis juk savo nuožiūra
- 305 Valdo žmones, žemina. Mane iš laisvo pavertė
 Vergu! Aš papratęs liepti, jau dabar kitų klausau.
 Jeigu tokį poną gaučiau, koks aš kadais buvau,
 Nereikėtų man bijoti neteisybės, prievartos.

---

² žr. šykščiai taupus.

To norėjau, Hegionai, tau patart, jei leisi man.
Hegionas
310 Drašiai tu kalbėk.
Tindaras
Buvau aš laisvas, kaip ir tau sūnus.
Kaip ir jam, taip man išplėšė laisvę priešiška ranka.
Jis pas mus vergauja tai, kaip aš vergauju čion, pas jus.
Dievas koks yra, kur mato, girdi, ką mes veikiame.
Taip, kaip tu mane laikysi, jis tavuoju rūpinsis:
315 Tau už gera atsilygins, keršys elgiantis blogai.
Kaip ilgiesi savojo, taip tėvas ilgisi manęs.
Hegionas
Taip, žinau. Ar tu prisipažįsti, ką pasakė jis?
Tindaras
Pripažįstu, kad daugybė turtų tėvo namuose
Ir kad aš labai kilmingas, Hegionai, bet prašau,
320 Kad manieji turtai nepaverstų gobšesniu tave.
Nors vienturtis aš, galėtų tėvui pasirodyti,
Kad geriau, jei sotus apsirėdęs tarnausiu tau
Negu mūsų gėdai elgetaučiau būdamas namie.
Hegionas
Aš dėka dievų ir protėvių turtingas jau gana.
325 Nemanau, kad žmogui pelnas bus naudingas, kad ir koks.
Aš žinau, kad daug žmonių pelnai padarė nešvarius.
Būna atvejų, kai nuostolis geriau negu pelnai.
Aukso nekenčiu: jis daug kam bloga patarė daryt.
O dabar klausyk, kad tu žinotum, ką aš nutariau:
330 Mano ten sūnus Elidėje vergauja paimtas.
Jei tu man gražinsi jį, gali nė numo nebeduot–
Ir tave paleisiu laisvėn, o kitaip nieku būdu!
Tindaras
Tai teisingas, doras prašymas, geriausias tu žmogau,
Bet ar privatus tenai jis vergas, ar valstybinis.
Hegionas
335 Privatus, pas mediką Menarchą.
Tindaras (sau)
Tai klienats jo! (*Hegionui*)
Puikiai eina tavo reikalas, kaip sviestu pateptas!
Hegionas
Tad išpirk man sūnų.
Tindaras
Būk ramus, bet aš prašau...

Hegionas

Padarysiu viską, kas man tiks.

Tindaras

Klausyk: žinosi tuoj

340 Kol sūnus dar nesugrįžo, neprašau paleist mane;
Bet Tindarą įkainojęs, leisk pas mano tėvą vykt,
Kad išpirktų tavo sūnų.

Hegionas

Kitą siūsiu jau verčiau

Aš pas tavo tėvą, kai įvyks paliaubos, kad jisai
Viską jam praneštų, ką tik būsi liepęs pasakyt.

Tindaras

345 Kam gi siūsti nepažįstamą? Tik veltui darbas bus!
Šį pasiūsk: jis viską tau atliks, kai tik nuvyks tenai.
Kito nesurasi, kurs patikimesnis būtų jam,
Kurs vergautų savo ponui kaip šisai;
Niekam tėvas taip nepatikėtų savo sūnų čion!
Nebijok! Aš pats už jį tau atsakingas juk esu.
350 Aš pasitikiu, žinau, kad man jis palankus labai.

Hegionas

Tai pasiūsiu jį įkainojęs kaip nori tu.

Tindaras

Gerai.

Aš norėčiau, kad kaip galima greičiau įkainotų.

Hegionas

Sutinki, kad jei negrįš jisai, mokėsi dvidešimt
Minų man?

Tindaras

Puiku! Sumoku!

Hegionas (*vergams*)

Tai paleiskit juos abu!

Tindaras

355 O kad tau dievai nemaršūs tavo norus vykdytų!
Taip garbingai su manim elgies, iš pančių išimi:
Aš visai patenkintas, kad kaklas laisvas jau nuo jų.

Hegionas

Kai geriems darai ką gera, didžią padėką jauti.

360 O dabar, jei jį pasiūsi, tai nurodyk, įsakyk,
Ką jis turi tėvui pasakyt. Pašaukti jį?

Tindaras

Pašauk!

Trečioji scena

Hegionas

Tegul į gera tai išeina man ir jums,
Ir mano sūnui! (*Filokratui*) Naujas ponas liepia tau,
Kad, ko senasis nori, vykdytum gerai!
Įkainojęs už dvidešimtį minų, jam
365 Tave daviau. Pas savo tėvą nori siųst
Tave, kad tas išpirktų mano sūnų ten –
Ir taip abu mes apsikeistume sūnums.

Filokratas

Abiem aš pasiryžęs patarnaut: ir tau,
Ir jam. Galiu pavirst ratu ir suksiuosi,
370 Kurion tik pusėn teiksitės man įsakyt.

Hegionas

Tau geras būdas padeda. Laimėsi daug,
Pakęsdamas vergiją taip, kaip reikia kęst! (*Tindarui*)
Eikš šen! Štai jis.

Tindaras

Dėkoju tau, kad suteikei
Man progą jį pasiųsti pas savus tėvus
375 Kaip pasiuntinį, kad papasakotų jiems,
Kaip čion man einas ir ko noriu aš iš jų.
Mes taip susitarėme, Tindare, kad aš
Tave įkainotą Elidėn pas tėvus
Pasiųsiu, jei negrįši, minų dvidešimt
380 Jam duosiu už tave.

Filokratas

Gerai jūs sutarėt.
Mat tėvas laukia ar manęs sugrįžtant ten,
Ar pasiuntinio.

Tindaras

Tad klausyk, ką aš liepiu,
Kad mano tėvui tu praneštum tėviškėn.

Filokratas

Aš, Filokratai, elgsiuos taip kaip ir anksčiau:
385 Darysiu tai, kas naudingiausia tau,
Iš visos širdies ir iš visų jėgų to siekdamas.

Tindaras

Taip darai, kaip ir pritinka. O dabar, prašau, klausyk.
Iš pradžių pasveikink tėvą manąjį ir motiną,
Ir visus draugus, pažįstamus, kuriuos sutiksi tu.
390 Pasakyk, kad aš laikausi gan gerai vergaudamas

- Pas šį puikų žmogų, kurs mane ir gerbė, ir pagerbs.
Filokratas
Tu manęs nemokyk, aš ir taip atminsiu visa tai.
- Tindaras**
Iš tikrųjų jei nebūtų tos sargybos, jausčiausi
Laisvas visiškai! Išdėstyk mano tėvui, kokiomis
395 Sąlygomis aš susitariau su juo dėl šio sūnaus.
Filokratas
Viską aš žinau, neapsimoka šito tau kartot.
Tindaras
Kad išpirktų ir išleistų šičia į abudu mus!
Filokratas
Atsiminsiu.
Hegionas
Tik žiūrėk, kad greitai, mums abiem svarbu!
- Filokratas**
Jis taip pat juk trokšta sūnų pamatyti kaip ir tu.
- Hegionas**
400 Kiekvienam savasis juk brangus.
Filokratas
Ar dar reikės ką nors
Tėvui pasakyt?
Tindaras
Kad sveikas aš – ir drąsiai pasakyk,
Tindare, kad mes geriausiai sugyvenom tarp savęs,
Kad be priekaištų buvai, kad aš buvau tau palankus,
Kad net tokioj nelaimėj ponui prielankus buvai,
405 Kad manęs tu neapleidai, ištikimas būdamas
Net pavojuose! Kai tėvas sužinos, koks tu buvai
Mano atžvilgiu ir jo, Tindarai, jis nebus gobšus,
Kad tau laisvę nesuteiktų be atlyginimo tuoj.
Ir aš pats sugrįžęs prikalbėsiu šitaip pasielgt:
410 Savo rūpesčiu, prielankumu, protu ir šaunumu
Tu įgalinai mane sugrįžti vėlei pas tėvus,
Nusakydamas štai šitam mano kilmę ir turtus.
Juk tik tuo būdu iš pančių tu išvadavai.
Filokratas
Taip ir padariau. Man malonu, kad neužmiršti.
415 Taip reikėjo man daryti. Mat jei, Filokratai, čion
Išskaičiuoti panorčiau, ką man gera padarei,
Neužtektų šios dienos! Buvai man prielankus visad
Tarsi vergas.

- Hegionas**
 Kad dievai padėtų judviem visuomet!
 Kilnūs žmonės esat. Net man ašaras išspaudėte!
 420 Matosi, kad mylisi jie iš širdies! Kaip vergas šis
 Poną savąjį išgyrė!
Filokratas
 Jis nė šimtą dalį to,
 Ko jis pats išgirti vertas, nepasakė girdamas!
Hegionas (*Filokratui*)
 Tau dabar geriausia proga savo gerą elgesį
 Viršyti ir paskutinį kartą pasielgt gerai.
Filokratas
 425 Mano darbas nemažesnis bus negu pasiryžimas!
 Hegionai, aš šaukiuos Jupiterį paliudyti,
 Kad aš būsiu Filokratui ištikimas!
Hegionas
 Tu šaunus!
Filokratas
 Jam darysiu visados aš taip kaip pats daryčiau sau.
Tindaras
 Noriu, kad darbai tavieji tuos žodžius patvirtintų.
 430 Dar ne viską pasakiau, ko noriu iš tavęs. Klausyk!
 Ir dėl žodžių tu žiūrėk, kad nesupyktum ant manęs!
 Pagalvok, jog tu įkainotas pasiunčiamas namo;
 Už tave aš net gyvybę savo užstačiau, žinok!
 Taigi neužmiršk manęs, kai pasitrauksi iš akių!
 435 Kad mane palikęs čion vergauti nemanytumei,
 Jog esi jau laisvas, ir paliktum savo užstatą!
 Pasirūpink, kad sūnus štai šito būtų išpirktas.
 Atsimink, kad dvidešimčia minų tu įkainotas
 Siunčiamas! Būk ištikimas tu ištikimam tvirtai!
 440 Tėvas, aš manau, tau viską padarys, ko tik reikės.
 Būk man draugas amžinai, įgyk draugystę štai iš šio!
 Štai bespausdamas aš ranką dešinę, maldauju aš:
 Būk man ištikimas, kiek aš ištikimas tau esu!
 Pagalvok: esi man ponas, tėvas ir globėjas tu.
 445 Aš tau pavedu ir viltį, ir visus savus turtus.
Filokratas
 Gerai.
 Prisakei. Užteks, jei juos įvykdysiu?
Tindaras
 Užteks. Gana!

Filokratas

Grišiu čia, sutvarkęs taip, kaip nori tu ir tu taip pat (*rodo į Hegioną*)
Ar jau viskas?

Tindaras

Greitai grįžki!

Filokratas

Aišku, aš sugrišiu greit.

Hegionas

450 Eikš! Iš bankininko duosiu tau kelionėn pinigų.
Tuo pačiu³ iš pretoriaus paimsiu raštą.

Tindaras

Kokį gi?

Hegionas

Jį kariuomenei parodys, kad galėtų vaikščioti
Šen ir ten. Tu eik vidun.

Tindaras

Tai gero kelio!

Filokratas

Sveikas lik!

Hegionas

455 Puikiai padariau nupirkdams vergus šiuos iš kvestorių!
Sūnų iš nelaisvės išpirkau, jei panorės dievai.
O ilgai dar abejojau, ar man pirkti juos, ar ne!
Saugokite jį, vergai, namuos, kad be sargybinio
Kojos niekur neiškeltų! Aš sugrišiu vėl tuojau.
Eisiu jau pas brolių pažiūrėt kitų belaisvių ten.
Pasiklausiu, gal iš jų pažįsta kas jaunuolį šį. (*Filokratui*)
460 Eikš tu paskui! Juk pirmiausia reikia man tave išleist.

Trečiasis veiksmas

Pirmoji scena

Ergasilas

465 Vargšas tas, kas ieško maisto ir suranda su vargu.
Dar vargšesnis, kas ir ieško sunkiai, ir negali rast!
O vargšiausias, kas išalkęs nebeturi ką užkąst.
Jei galėčiau, šitai dienai iškabinčiau aš akis –
Taip jinai visus man žmones apgavikais pavertė.
Nemačiau dar alkanesnės, prikimštos labiau badu
Ir nelaimingesnės, jei kas dirbti sau ką nors pradės!

---

³ žr. kartu.

Tokias alkanas atostogas man pilvas ir gerklė
Turi! Aš prakeiksiu šitą parazito amatą!

470 Mat jaunimas nuo savęs jau stumia juokdarius vargšus!
Ne galvoj „spartiečiai“, kur pavieniui sėdi ant kėdžių,
Kenčiantys smūgius ir vietoj valgio turintys žodžius!
Ieško tų, kurie pavalgę kviečias pas save pietų.
Patys perkas maistą – parazitai pirkdavo anksčiau.

475 Eina atvirai pas sąvadautoją iš forumo,
Taip, kaip atvirai jie teisia triboj nusikaltėlius
Juokdarius nevertina: jie myli patys tik save.
Mat iš čia ką tik nuėjęs foruman pas jaunuolius
Jiems sakau: „Sveiki! Pietaut kur eisim šiandie?“ – Tyli jie.

480 „Kas sakys: eikš šen? pakvies?“ – Jie tyli tarsi nebyliai!
Nesijuokia! „Kur“, sakau, „pietausim?“ – Krato galvą jie!
Juoką pasakiau geriausią – tokį, su kuriuo anksčiau
Paprastai pelnydavau visam net mėnesiui pietus:
Niekas nesijuokia! Supratau, kad susitarę jie.

485 Net nė piktą šunį niekas nenorėjo mėgdžioti:
Jei negali juoktis, būtų bent dantis parodę man!
Nuėjau matydamas taip tyčiojantis iš manęs;
Pas kitus einu ir vėl kitus, ir vėl: visur tas pats!
Susitarę veikia tarsi pardavėjai Velabre!

490 Sugrižau pamatęs, jog jie šitaip juokias iš manęs.
Veltui vaikšto parazitai ir kiti po forumą.
Nutariau ieškoti teisės barbarų įstatymais:
Kas susitarė neduoti maisto mums, gyvenimo,
Tuoj iššauksiu aš prieš tautą ir nubausiu duoti man

495 Dešimt pietų per brangymetį, kokių norėsiu aš!
Taip darysiu! O dabar einu į uostą, ten viltis
Gaut pietus; jei neišdegs, pas senį grįšiu čia pietaut.

Antroji scena

Hegionas

499 Kas yra malonesnio, kaip gera daryti
500 Valstybei, kaip vakar štai aš padariau
Nupirkdamas šituos belaisvius! Visi
Pamatę mane tuoj ateina pasveikint!
Bestabdydami, bekalbėdami nuvargino baisiai mane!
Iš sveikinimų vos įstengiau išbrist!

505 Nuėjęs pas pretorių atsigavau kiek.
506–507 Paprašiau leidimo; gavau tuojau; daviau Tindarui; išvyko jisai.
508–509 Atlikęs tuos reikalus savo visus, skubėjau namo kuo greičiausiai.

- 510 Iš namų tuojau pas brolių vykau, kur mano belaisviai kiti.
Paklausiau, gal kas Filokratą elietį iš jų pažįsta.
Pagaliau štai šis sušunka, kad tai esąs jo geras bičiulis.
Pasakiau, kad jis pas mane; šis tuojau pradėjo maldauti,
513b Kad leisčiau jam pasimatyt.
Liečiau jį paleisti. Eik pėskui mane,
515 Kad su tuo susitiktum, kurio taip prašei.

Trečioji scena

Tindaras (*išeidamas*)

- Dabar norėčiau jau verčiau nebūti, kaip gyventi
Viltis, pagalba, priemonės apleidžia, niekina mane,
Šiandieną man gyvenimui jokios vilties jau nebėra.
Nėra vilties išsivaduot, kuri atimtų baimę man,
520 Nėra apsiausto, kurs uždengtų mano tas apgaulės;
Nėra apsiausto tiems melams, apgaulinėjimams visiems,
Jau niekas neužtars manęs klatingo! Kur ištrūksiu?!
Nei įžūlumui prieglaudos, nei priebėgos manoms klastoms!
Kas buvo paslėpta, atidengta, apgaulė aiški!
525 Jau viskas paaiškėjo! Neištrūksiu iš baisios mirties –
Pražūsiu, užmokėsiu ir už pono, ir savas kaltes!
Aristofontas, kurs įėjo čion, mane pražudė:
Pažįsta jis – juk Filokrato draugas, giminaitis!
Pati išgelbėjimo deivė neišgelbėtų manęs,
530 Net jei norėtų! Jei nebent vėl sugalvočiau klastą!
Kokią? Kaipgi sugalvot? Kvailystę kokią didelę,
Nesąmonę! Aš nežinau jau, ką daryt!

Ketvirtoji scena

Hegionas

Kurgi jis galėjo išsinešdinti iš namų čionai?

Tindaras

- Jau tikrai žuvai, Tindarai! Priešai eina prie tavęs!
535 Ką sakysiu? Ką kalbėsiu? Ką paneigsiu? Ką priimsiu?
Nežinau, kuo man pasitikėt! Neaišku viskas!
O kad tave dievai pražudę būtų, prieš tau dingstant
Iš tėviškės! Aristofontai, viską sudarkei tu man!
Pražuvo viskas, jei nesugalvosiu aš žiaurios klastos!

Hegionas (*Aristofontui*)

- 540 Eik šen! Štai jis. Pralkalbink!

Tindaras (*sau*)

Aš nelaimingiausias iš visų!

Aristofontas

Kas čia, Tindarai? Lyg norėtum mano žvilgsnio tu išvengt!
Nuo manęs sukiesi tarsi nuo kokio nepažįstamo?
Aš juk vergas kaip ir tu, nors laisvas namuose buvau!
Tu iš pat mažens Elidėj visą laiką vergavai.

Hegionas

545 Aš nesistebiu, jei vengia į akis tau susitikt –
Pyksta: vietoj Filokrato Tindaru jį vadini!

Tindaras (*Hegionui*)

Šis žmogus Elidėje visiems atrodė beprotis.
Tad žiūrėk, kad neklausytum, ką jis kalba tau ausin!
Mat jei motiną ir tėvą vijos ietimi namie,

550 Jam užaina ta liga, kuri apspjaudant gydoma.
Tad laikykis nuošaliai nuo jo!

Hegionas

Šalin jį nuo manęs!

Aristofontas

Niekše, tu sakai, aš kvailas? Ietim tėvą vijęsis?
Aš sergąs liga, kurią užspjauti ant manęs reikia?

Tindaras

555 Nebijok! Ne vieną žmogų juk kankina ši liga!
Ir visiems spjovimas buvo išganingas, gydė juos.

Aristofontas (*Hegionui*)

Ką? Tiki tu jį?

Hegionas

O ką tikėt?

Aristofontas

Manai, kad aš siuntu?

Tindaras

Ar matai, kaip priešiškas jo veidas? Pasitraukt geriau,
Hegionai! Taip aš ir sakiau: jis siunta, saugokis!

Hegionas

Tuo mačiau, kad kvailas, kai vadino Tindaru tave.

Tindaras

560 Kartais jis nė savo vardo nebežino, kuo esąs!

Hegionas

Betgi sakei draugas tau esąs!

Tindaras

Oo! Kas matė tai!

Ir Alkmėjas, ir Orestas, ir Likurgas tuo būdu
Būtų man draugai kaip šitas!

Aristofontas

- Tu, bjaurybe, išdrįsti
Net įžeist mane? Lyg nepažįstu aš tavęs?
- Hegionas**
- 565 Nepažįsti, Filokratą Tindaru vadindamas!
Tą, kurį matai, tu nesakai, kurio nėra, sakai!
- Aristofontas**
Jis paneigia, kuo esąs, o giriasi, kuo jis nėra!
- Tindaras**
Tu net Filokratą savo nuoširdumu pralenki!
- Aristofontas**
Kaip matau, melais pralenksi, bet žiūrėk man į akis!
- Tindaras**
- 570 Štai žiūriu.
- Aristofontas**
- Dabar sakyk tu man teisybę: paneigi,
Kad tu Tindaras esi?
- Tindaras**
- Na, taip.
- Aristofontas**
- Sakais, Filokratas
- Tu esąs?
- Tindaras**
- Sakaus!
- Aristofontas** (*Hegionui*)
Ar juo tiki?
- Hegionas**
- Daugiau, kaip tau ar man.
Tas, kuriuo laikai jį, šiandien iškeliavo pas tėvus
Šito į Elidę!
- Aristofontas**
- Kaip? Tėvus? Juk vergas jis!
- Tindaras**
- Ir tu –
- 575 Vergas, nors buvai ir laisvas! Būsiu laisvas juk ir aš,
Jei tik šito sūnų stengsiu iš nelaisvės išvaduot!
- Aristofontas**
Hegionai! Kaip tas niekšas tyčiojasi iš tavęs!
- 580 Mat jis vergas! Kito vergo neturėjo, tik save!
- Tindaras**
Būdamas beturtis, neturįs iš ko gyvent namuos,
Nori, kad visi tokie jam būtų! Tai suprantama.
Neturtingų ypatybė – tai turtingiems pavydėt!

Aristofontas
Hegionai, tu žiūrėk, kad netikėtum juo akilai!

585 Kaip matau, jis tau jau šioki tokį pokštą iškrėtė!
Nepatinka man, kai sako sūnų jis išpirksias tau.

Tindaras
Aš žinau, kad tu nenori, bet taip bus, jei tik dievai
Man padės gražinti sūnų jam, o jis mane gražins
Tėvui. Ir dėl to Tindarą pasiimčiau.

Aristofontas
Tindaras – tu!

590 Kito vergo tau nėra, kurs būtų šitokiu vardu!

Tindaras
Kam prikaišioji vergiją? Priešai ją uždėjo man.

Aristofontas
Negaliu ilgiau pakęst!

Tindaras (*Hegionui*)
Girdi, ką sako? Bėk tuojau!
Mėtyt akmenims pradės, jei nepaliepsi jo suimt!

Aristofontas
Aš dūkstu!

Tindaras
Jo akys dega; ima siautėti liga.

595 Ar matai, kaip visą kūną melsvos dėmės išberia?
Jį juoda tulžis kankina.

Aristofontas
Būtų senis šis prote,
Tai juoda derva tave kankintų, šviestų ant galvos!

Tindaras
Jau nesąmones jis kalba, larvos pradeda kankint!
Hegionai!

Hegionas
Gal suimti jį?

Tindaras
Protingai elgtumeis.

Aristofontas

600 Aš siuntu, kad neturiu akmens: tam niekšui smegenis
Ištaškyčiau! Varo jis mane iš proto toms kalboms!

Tindaras
Ar girdi? Akmens jau ieško!

Aristofontas (*Hegionui*)
Noriu vienas su tavim
Pakalbėt.

Hegionas

Iš čia kalbėk, jei nori, aš girdžiu toli.

Tindaras

Jei arčiau prieisi, jis nukas tau nosį dantimis.

Aristofontas

605 Hegionai, netikėk, kad aš beprotis tau esu,
Ar buvau kada, ar ta liga sirgau, kaip sako jis!
Bet jei tu manęs bijais, tai liepk surišt, tačiau ir jį
Reikia tuoj surišti!

Tindaras

Jei jis nori, liepk tuojau surišt!

Aristofontas

610 Na, palauk, netikras Filokratai! Aš įrodysiu
Šiandien pat, kad tu Tindaras! Kam man galva linkteli?

Tindaras

Aš tau galva linkteliau?

Aristofontas (*Hegionui*)

Kas būtų, jei tavęs čionai

613 Jau nebūtų!

Hegionas (*pradedą nepasitikėti Tindaru*)

Jei prieisiu prie bepročio to?

Tindaras

Juokai!

615 Juoksis iš tavęs, šnekės, nesusives ta jo šneka!
Tik pridėk drabužį: bus Ajantas toks, kaip jį matai!

Hegionas

Ne, vis tiek prie jo aš eisiu.

Tindaras (*sau*)

Na, dabar tai galas man!

Stoviu tarpe aukuro ir peilio! Ką dabar daryt!

Hegionas

Aš klausiu tavęs, Aristofontai. Viską pasakyk!

Aristofontas

620 Iš manęs išgirsi tiesą – ją dabar laikai melu;
Bet pirmiausia noriu pasiteisinti, kad nesergu
Beprotybe nei kita liga, nebent tik vergija.
Lai dievų valdovas leidžia pamatyt man tėviškę,
Kaip šisai nėra Filokratas – kaip tu arba ir aš!

Hegionas

Tai sakyk, o kas gi jis?

Aristofontas

Aš tau sakiau jau iš pradžių.

- 625 Jei tai netiesa, ašai sutiksiu likti pas tave
Amžinai, atsisakyti laisvės ir gimdytojų!
Hegionas (*Tindarui*)
Ką sakai?
Tindaras
Aš tavo vergas, tu – man ponas.
Hegionas
Aš ne to
Klausiu. Laisvas ar buvai?
Tindaras
Buvau.
Aristofontas
Nebuvo, netikėk!
Tindaras
O iš kur žinai? Buvai tu mano mamai „bobutė“?
630 Kad kalbi taip drąsiai!
Aristofontas
Vaikas būdams aš mačiau tave!
Tindaras
Aš tave mačiau užaugęs, būdamas užaugusiu!
Nesikišk į mano reikalus! Juk aš nesikišu!
Hegionas
Ar Tensaurochrysoniktochrysidas tai tėvas jo?
Aristofontas
Ir nebuvo, ir to vardo niekad negirdėjau aš.
635 Filokrato tėvas – Teodoromidas.
Tindaras
Pražuvau!
Na, nurimk, širdie manoji, arba eik sau pasikart!
Šokinėji tu, o aš iš baimės vos galiu stovėt.
Hegionas
Ar tikrai Elidėje šis buvo vergas ir nėra
Filokratas?
Aristofontas
Taip tikrai, kaip niekuomet kitaip nebus!
640 Kurgi Filokratas?
Hegionas
Ten, kur aš visai nenoriu jo,
Jis labiausiai nori! Vargšas aš suplėšytas esu
Šito niekšo klastomis! Už nosies vedė jis mane! (*Aristofontui*)
Ar tikrai taip?
Aristofontas
Apgalvojęs ir ištyręs aš sakau.

Hegionas

Ar tiktai?

Aristofontas

645 Sakau, tikresnio nieko niekur tau nebus!
Filokratas iš mažens dar vaikas buvo man draugu.

Hegionas

Kaip atrodė tavo draugas Filokratas?

Aristofontas

Štai sakau:

Jis prakaulis, smailianosis, baltas, bet juodų akių,
Pusšviesis, plaukai jo garbanoti.

Hegionas

Viskas tinka jam.

Tindaras (*sau*)

650 Kaip aš šiandien nelaimingai išėjau čion! Vargas toms
Rykštėms vargšėms, kur ant mano nugaros turės numirt!

Hegionas

Suprantu, mane apgavo.

Tindaras

Pančiai, ko dar laukiate?

Bėkit, kojas apkabinkit man, kad saugočiau aš jus!

Hegionas

Jau gana apgaudinėjo šiandien niekšai tie mane.

Vienas vergą suvaidino, kitas dėjosi laisvas!

655 Branduolį išleidau, liko kevalas man užstatui.

Taip panosę man nušluostė su visom savom klastom!

Bet bent šitas iš manęs jau nesijuoks! Kordalijau,

Kolafe, Kordake, čion virves!

Kolafas

Ar eisim žabų rinkt?

Penktoji scena

Hegionas

Uždėkite šiam niekšui pančius!

Tindaras

Kas gi čia?

660 O kuo aš kaltas?

Hegionas

Klausi dar? Blogo darbo

Sėjėjau, apkaupėjau ir pjovėjau tu!

Tindaras

Reikėjo tau pirmiau sakyt „akėtoju“:

- Pirmiau akėja žmonės, kaupia tik paskui!
Hegionas
 Kaip įžūliai jis stovi prieš mane čionai!
Tindaras
- 665 Juk vergui nekaltam, be priekaištų jokių
 Pritinka drąsiai elgtis pono akyse.
Hegionas
 Prašau, stipriai priveržkit pančiais jo rankas!
Tindaras
 Aš tavo. Net galėtum liepti jas nukirst.
 Bet kas čia? Ko taip baisiai ant manęs širsti?
Hegionas
- 670 Juk tu mane ir mano turtą, kiek jisai
 Priklauso nuo tavęs, niekšingom klastomis,
 Apgaulėmis suplėšei, sudraskei, visus
 Sumanymus, skaičiavimus sugadinai!
 Tu man išplėšei Filokratą suktumu!
- 675 Maniau, kad vergas jis, o laisvas tu esi!
 676–677 Taip sakėt ir vardais apsikeitėt.
Tindaras
- Tikrai,
- Prisipažįstu, buvo taip kaip tu sakai.
 Ištrūko jis tik mano rūpesčiu, klasta!
- 680 Ar, Herkuli, už tai pyksti tu ant manęs?
Tindaras
Hegionas
 Už tai tau bus bausmė didžiausia paskirta.
Tindaras
 Kad tik nežūčiau dėl niekšybės, šiaip – vis tiek!
 Jei žūsiu aš, o jis negriš, kaip sakė man,
 Tai mirusio šį žygdarbį visi minės,
- 685 Kad savo poną, į nelaisvę paimtą,
 Ištraukiau iš vergijos, grąžinau tėvams,
 Pavojun savo galvą pastatydamas,
 Verčiau pats aš pražūsiąs negu ponas žus!
Hegionas
 Galėsi džiaugtis Acheronte sau garbe.
Tindaras
- 690 Kas žūva iš šaunumo, tas nežūva juk!
Hegionas
 Kai nukankinsiu žiauriomis bausmėmis tave
 Ir atiduosiu mirčiai dėl tavų klastų,

- Tegul sau sako žuvęs ar numiręs tu!
Kad tik numirtum, lai sakys, kad gyvas tu!
- Tindaras**
- 695 Dievai, jei taip darysi, nepraeis gerai,
Kai jis sugrįš! O kad atvyks, tikrai žinau.
- Antifontas**
Dievai nemarūs! Jau žinau, jau suprantu,
Koks reikalas! Bičiulis Filokratas ten
Gyvena laisvas tėviškėje pas tėvus.
- 700 Gerai! Užvis labiausiai gero jam linkiu.
Tik man skaudu, kad šiam blogai patarnavau.
Juk dėl manęs ir mano žodžių pančius jis!
- Hegionas** (*Tindarui*)!
Ar aš neuždraudžiau tau šiandien man meluot?
- Tindaras**
Tikrai.
- Hegionas**
Kodėl gi išdrįsai tu man meluot?
- Tindaras**
- 705 Tiesa pakenktų tam, kuriuo aš rūpinaus.
O melas padeda.
- Hegionas**
Bet tau pakenks.
- Tindaras**
Gerai!
Džiaugiuos išgelbėjęs ponaitį iš vargų –
Jį senas ponas pavedė man saugoti.
Manau, kad aš blogai pasielgiau?
- Hegionas**
Blogai.
- Tindaras**
- 710 O aš sakau, gerai, galvoju kiek kitaip.
Tik pagalvok, jei tavo sūnui vergas koks
Tiek gero padarytų, kaip dėkotum jam!
Ar nepaleistum laisvėn tokį vergą tu?
Ar jis nebūtų maloniausias iš vergų?
- 715 Sakyk!
- Hegionas**
Teisingai.
- Tindaras**
Ko pyksti tad ant manęs?

- Hegionas**
Kad jam buvai ištikimesnis negu man.
- Tindaras**
Tai ką? Per vieną parą nori tu šviežiai
Pagautam žmogui, dar ką tik pakliuvusiam,
Įkalti rūpintis labiau tavim nei tuo,
720 Kurs iš mažens užaugo su manim kartu?
- Hegionas**
Prašyk tada, kad jis tau atsilygintų!
Nuveskit, jam uždėkit pančius didelius,
Sunkius. Iš ten į akmenų skaldyklą eis. (*Tindarui*)
Kai ten kiti aštuonis akmenis išlauš
725 Kasdien, turėsi pusę tiek daugiau išlaužt –
Kitaip vadins tave šešiašimтарыkščiu!
- Antifontas**
Vardan dievų, taip pat žmonių, tave prašau
Jo, Hegionai, nežudyk!
- Hegionas**
Tai man rūpės.
Nakčia jį saugos virvėm surišta, dienoms
730 Po žemėmis gaus laužti akmenis. Ilgai
Aš jį kankinsiu, nepribaigsiu su diena.
- Aristofontas**
Tikrai?
- Hegionas**
Tiek pat tikrai, kaip mirti jam reikės!
Nuveskit jį pas kalvį Hipolitą tuoj,
Paliepkit jam uždėt didžiausius retežius,
735 Iš ten pas paleistinį Kordalą tuojau
Į akmenų skaldyklą užmiesty nuvest.
Aš noriu, kad tenai jam būtų neblogiau
Kaip tam, kuris blogiausiai ten užlaikomas!
- Tindaras**
Ir kam prieš tavo valią man norėt išlikt?
740 Pavojus man numirti bus pavojus tau!
Numirusiam jokia nelaimė nebaisi.
Net jei gyvenčiau ik senatvės, tai iškęst,
Ką man tu grasini, reikėtų tik trumpai.
Lik sveikas, nors kitaip reikėtų tau linkėt!
745 Aristofantai, lai tau bus, kaip vertas tu!
Juk dėl tavęs taip atsitiko!
- Hegionas**
Veskit jį!

Tindaras

Prašau tik vieno: jeigu Filokratas čion
Sugrįš, man leisk su juo pasimatyt.

Hegionas

Jums bus

Mirtis, jei kuo greičiausiai neišvesit jo!

Tindaras

750 Baisu! Esu ir stumiamas, ir tempiamas!

Hegionas

Į saugią vietą nuvedė, kaip vertas jis!
Kitiems belaisviams duosiu jį kaip pavyzdį!
Kad niekas neišdrįstų taip daugiau daryt!
Juk jei ne šis, kurs viską man atidengė,

755 Vedžiotų jie už nosies ir dabar mane!

Dabar jau niekam nutariau nebetikėt.
Užtenka kartą būt apgautam! Vargšas aš,
Maniau, kad sūnų iš nelaisvės išpirkau!
Viltis paspruko. Vieno vaiko netekau

760 Vos keturmečio – vergas man jį pagrobė,
Ir niekur neradau nei vergo, nei sūnaus.
Vyresnį priešai paėmė. Už ką man taip?

Vaikus užauginau, tik kad netekčiau jų! (*Aristofontui*)

Eik šen, nuvesiu, kur buvai! Aš nutariau

765 Nesigailėt, nes ir manęs nesigaili!

Aristofontas

Laimingai išėjau iš pančių, kaip matau,
Jau vėl reikės sugrįžti man kalėjiman.

Ketvirtasis veiksmas

Pirmoji scena

Ergasilas (*grįžta iš uosto*)

Jupiteri, valdove, gelbsti tu mane ir turtini!

Kokį didelį ir riebų grobį pasiuntei čia man!

770 Garbę, pelną, žaismą, puotą, džiaugsmą, šventę, iškilmes,
Maistą, prisisotinimą, gėrimą, malonumus!
Dabar jau nutariau daugiau nė vieno nemaldaut žmogaus.

Mat pats galiu padėti draugui arba priešą pražudyt.

Taip puikiai ši puiki diena mane puikumais užvertė!

775 Riebų palikimą įgijau be prievolių aukot.

Dabar skubu pas senį Hegioną, aš jam atnešu

Gėrybių, kiek jis meldžia iš dievų patsai ir dar daugiau!

Apsiaustą sau ant kaklo ir pats pirmas žinią jam nunešt.

780 Tikiuos dėl šios geros žinios pas jį gaut amžinus pietus.

Antroji scena

Hegionas

Ši įvykį juo aš labiau apgalvoju,
Tuo darosi skausmas didesnis krūtinėj.
Taip leisti man šiandien nušluostyti nosį!
Ir negalėjau numatyt!

785

Kas tik sužinos,

785a

Visas miestas juoksis iš manęs.

Nuvykus į forumą, šitaip sakys jie:

„Štai senis protingas, kurį taip apgavo!“

Ar ne Ergasilą matau ten iš tolo?

Apsiaustą užvertęs. Ką mano daryti?

Ergasilas (*sau*)

790

Negaišk, Ergasilai, tu greitai įvykdyk!

Griežto dėmesio! Kad niekas nekliudytų kelio man!

Jei nebent kas mano, kad gyveno jau pakankamai!

Kas kliudys, kris veidu žemèn!

Hegionas

Jis kumščiuotis tuoj pradės.

Ergasilas

Taip aš nutariau. Kiekvienas tad keliaukit sau keliu!

795

Šitoje aikštėj lai niekas nesustoja reikalais!

Mano kumštis – tai balista, o alkūnė – katapultas,

O petys – tai avinas! Kam duosiu su keliu, pargrius.

Ką tik aš paliesiu, tas dantų rinkėju tuoj pataps!

Hegionas (*sau*)

Kam gi jis grasina šitaip? Negaliu atsistebėt!

Ergasilas

800

Tas tikriausiai atsimins šią dieną, vietą ir mane,

Kas kliudys man kelią, tas savai gyvybei sukliudys!

Hegionas

Ką jį daryt ketina su grasinimais tokiais?

Ergasilas

Skelbiu jums iš anksto, kad nepadarytumėt klaidų:

Tūnokit sau namie ir venkite manos jėgos!

Hegionas

805

Aš einu lažybų, kad dėl pilvo jis toks įžūlus.

Vargas tam, kurio valgiu jis pasidarė toks drąsus!

Ergasilas

Ir malūnininkai, penintieji sėlenoms kiaules,

Dėl kurių dvokimo pro malūną negali praeit.

Jei iš jų kieno nors kiaulę pamatysiu viešumoj,

- 810 Iš jų ponų savo kumščiais sėlenas išpurtysiu!
Hegionas
 Tai karališki skelbimai! Ir kokie valdingi jie!
 Sotus jis. Be abejo, pilve ta jo visa drąsa!
Ergasilas
 Ir žvejai, kurie žmonėms patiekia dvokiančias žuvis,
 Atgabenamas risčia ant nukankinto asilo,
- 815 Jų dvokimas mus priverčia iš bazilikos išeit
 Foruman! Aš jiems su bučiais veidą plaksiu – tai žinos,
 Kokį jie nemalonumą daro nosims svetimoms!
 Mėsininkai, kur nutraukia ėriukus nuo jų avių,
 Jums paroduodami juos pjausti, ir už kainą dvigubą!
- 820 Tie, kurie riebiais skapais vadina avinus sausus,
 Jei viešam kely sutiksiu vieną tokį aviną,
 Ir jį patį, ir jo poną padarysiu raudančius!
Hegionas
 Puiku! Jis išleidžia potvarkius visai ediliškus!
 Keista, kad aitolai jo nerinko agoranomu!
Ergasilas
- 825 Jau ne parazitas aš: karalius iš karališkų!
 Mano pilvui šitiek maisto uostan įplaukė dabar!
 Ko delsiu senelį Hegioną apibert džiaugsmais?
 Joks dabar žmogus nebūtų laimingesnis jau už jį!
Hegionas
 Kas tas džiaugsmas, kur taip gausiai dovanoja man jisai?
Ergasilas
- 830 Ei, kur esat jūs? Atidarykit man kas nors duris!
Hegionas
 Pas mane ateina jis pietaut.
Ergasilas
 Atidarykite
 Man duris! Kol bedaužydams dar neišmušiau aš jų!
Hegionas
 Noriu jį užkalbint: Ergasilai!
Ergasilas
 Kas mane čia šaukia?
Hegionas
 Pažiūrėk!
Ergasilas (nežiūrėdamas)
 Liepi man tai, ko tau likimas nedavė,
- 835 Ir neduos! Kas tu?
Hegionas
 Žiūrėk, aš Hegionas!

Ergasilas
O, tu man!
Kaip laiku čion atėjai, geriausias iš geriausiųjų!

Hegionas
Kas nors pasiūlė uoste tau pietus, dėl to toks išdidus!

Ergasilas
Duok man ranką!

Hegionas
Ranką?

Ergasilas
Ranką, tau sakau, tuojau!

Hegionas
Tai štai!

Ergasilas
Džiaukis!

Hegionas
Kuo gi džiaugtis?

Ergasilas
Aš liepiu! Sakau, tik džiaukis tu!

Hegionas
840 Man skausmai neleidžia džiaugtis.

Ergasilas
Nesupyk! Išvysiu aš
Tau skausmų dėmes iš kūno visokiausias. Džiaukis tik!

Hegionas
Tad džiaugiuosi, nors ir nežinau, kodėl dabar džiaugiuos.

Ergasilas
Tai gerai paliepk!

Hegionas
Ką paliepti?

Ergasilas
Ugnį didelę sukurt.

Hegionas
Ugnį didelę?

Ergasilas
Kad didelė ji būtų!

Hegionas
Vanage,

845 Nori, kad uždegčiau namą dėl tavęs?

Ergasilas
Prašau, nepyk!
Nori tu, ar ne, užkaisti puodus, išmazgot indus,

Kepti lašinius, mėsas įkaitusioj keptuvėje,
Pirkt žuvies, ką nors pasiūsti?..

Hegionas

Vaikščiodams sapnuoja jis!

Ergasilas

Kitą vėl kiaulienos, ir avienos, ir viščiukų pirkt...

Hegionas

850 Moki tu gyvent, jei būt iš ko...

Ergasilas

Devynakes, kumpius,
Skumbrių ir makrelių⁴, tuno, šviežio sūrio nusipirkt.

Hegionas

Tau lengviau išvardyt juos, negu jų gausi paragaut
Pas mane!

Ergasilas

Ir tu manai, kad tai sakau aš dėl savęs?

Hegionas

855 Gausi šiandien valgyt paprastai, daugiau nesitikėk.
Atsinešk tad kasdieninį savo apetitą čion!

Ergasilas

Jei aš drausiu, net tu pats norėsi išlaidų daryt!

Hegionas

Aš?

Ergasilas

Tikrai tu!

Hegionas

Tai man būsi ponas.

Ergasilas

Baisiai prielankus.

Nori tapt laimingas?

Hegionas

Jau verčiau laimingas kaip vargšas!

Ergasilas

Ranką duok!

Hegionas

Štai ji.

Ergasilas

Dievai tepadedą!

Hegionas

Aš nejaučiu.

---

⁴ žr. skumbrių.

Ergasilas
860 Tu nesi jautuliuose, todėl ir nejauti! Paliepk
 Tuoj paruošt švarius indus aukojimui ir atgabent
 Riebų, be dėmių, ėriuką.

Hegionas
 Kam?

Ergasilas
 Kad paaukotumei.

Hegionas
 Kokiam dievui?

Ergasilas
 Man, nes tau esu Jupiteris, Lemtis,
 Džiaugsmas, Išsigelbėjimas, Malonumas ir Šviesa!

865 Tad šį dievą valgydindams padaryk sau palankų!

Hegionas
 Man atrodai alkanas.

Ergasilas
 Sau alkanas, ne tau esu!

Hegionas
 Kaip sau nori, nusileidžiu.

Ergasilas
 Iš mažens papratęs tu!

Hegionas
 Kad tave Jupiteris!

Ergasilas
 Tave verčiau! Tu man turi
 Padėkot už gerą žinią! Tiek tau gera atnešu!

870 Tu man patinki.

Hegionas
 Kvaily, jau per vėlai, gali sau eit!

Ergasilas
 Jei anksčiau atėjęs būčiau, tai galėtum man sakyt.
 O dabar priimk šią džiugią žinią: aš ką tik mačiau
 Uoste tavo sūnų Filopolemą, išlikusį
 Sveiką, gyvą greitame laive, kartu su jaunuoliu

875 Eliečiu ir vergu Stalagmu pabėgėliu, kuris
 Iš namų tau sūnų keturmetį bėgdams pagrobė!

Hegionas
 Eik sau, iš manęs juokies.

Ergasilas
 Tegul Sotumas šventasai
 Pamylys mane ir duos jo vardą visados nešiot,

Kaip aš ten mačiau!
Hegionas
Ar sūnų?
Ergasilas
Sūnų, mano genijų!

Hegionas
880 Ir belaisvį iš Elidės?
Ergasilas
Prisiekiu Apolonu!

Hegionas
Ir Stalagmą vergą, kurs man sūnų pagrobė tada?
Ergasilas
Lai Kora!
Hegionas
Seniai!
Ergasilas
Prenestas lai!

Hegionas
Sugrižo?
Ergasilas
Signija!

Hegionas
Ar tikrai?
Ergasilas
Lai Frusinonas!

Hegionas
Tai žiūrėk!
Ergasilas
Alatrija!

Hegionas
Kam prisieki barbariškais miestais?
Ergasilas
Mat jie taip kieti,
885 Kaip sakei, tavasis valgis.
Hegionas
Ot prakeiktas tu žmogus!

Ergasilas
Nes nenori man tikėti, ką aš tau rimtai sakau.
Bet Stalagmas kai pabėgo, buvo iš kurios šalies?
Hegionas
Sicilietis.
Ergasilas
O dabar bojietis, nes bojietę turi.

Jam, manau, vaikams gaminti buvo suteikta žmona.

Hegionas

890 Pasakyk, ar mano širdžiai tuos žodžius sakei?

Ergasilas

Tikrai.

Hegionas

O dievai, man toros, aš atgimstu, jei tai bus tiesa.

Ergasilas

Ką? Ar dar tu abejoji, kai prisiekiau aš šventai?

Pagaliau, jei priesaika tu nepasitiki, tai eik
Uostan pažiūrėt.

Hegionas

Taip nutariau. Parūpink viską čia.

895 Imk, prašyk, ką nori – pavedu tau maisto sandėlį!

Ergasilas

Jei aš blogas pranašas, tai rykštėm sušukuok mane.

Hegionas

Duodu amžinus pietus, jei pasirodys, kad tiesa.

Ergasilas

Kas gi duos?

Hegionas

O aš, sūnus.

Ergasilas

Ar pažadi?

Hegionas

Aš pažadu.

Ergasilas

Aš gi pažadu, kad grįžo tavo vaikas tėviškėn.

Hegionas

900 Tai paruošk man kuo geriausiai.

Ergasilas

Eik laimingai ir sugrįžk!

Trečioji scena

Ergasilas

Jis išėjo, man pavedęs visą maisto valdymą.
O dievai, kaip kiaulių nugaroms nupjausiu galvą aš!
Koks užeis čia kumpiams maras! Kokia pjūtis lašiniams!
Koks naikinimas speniams! Koks vargas odai lašinių!

905 Kaip skerdikai ir kiaulienos pardavėjai čia nuvargs!
Norint visą maistą išskaičiuot, užtruktų per ilgai.
Eisiu, pagal paskyrimą imsiu teisti lašinius,
Kad pagelbėčiau tiems kumpiams, kurie kabo neliesti!

Penktasis veiksmas

Pirmoji scena

Vergas

- 910 Tegu Jupiteris tave ir tavo pilvą, Ergasile,
Pražudo, ir visus parazitus, ir kas jiems valgyt duos!
Į mūs namus atėjo pražūtis, nelaimės ir audra!
Lyg vilkas alkanas! Bijojau, kad nepultų net manęs!
Juk, herkle, buvo iš tiesų baisu – taip griežė dantimis!
Atėjęs visą mėsinę sumaišė su visoms mėsoms!
915 Paėmęs peilį, iš trijų šoninių gabalus išpjovė,
Sudaužė puodus, į kuriuos netilpo modijus, indus!
Teiravosi virėjo, ar puodynėse galėtų virt;
Visas duris išlaužė sandėly ir spintas išvertė;
Stebėkit jūs jį, vergai, aš eisiu seniui tai pranešt.
920 Lai sandėlį kitur įsteigs, jei nori juo naudotis!
Nes šiam betvarkant, nieko nebėra arba jau nebeliks.

Antroji scena

Hegionas (*sūnui*)

- Širdingai dėkoju dievams ir Jupiteriui,
Kad tėvui tavajam tave sugražino,
Mane iš nelaimių didžiųjų išvadavo,
925 Kurias aš, netekęs tavęs, iškentėjau (*rodo į Stalagmą*).
Kad šitą matau mums pakliuvusį vėlei (*rodo į Filokratą*),
Kad šitas mums ištikimas pasirodė.

Filopolemas

- Sunkiai aš širdy kentėjau, graužiaus sielvartais, verksmais,
Tavo rūpesčius girdėjau – juos man uoste apsavei.
930 Einam prie dalyko.

Filokratas

Ką gi man, kurs ištikimas tau
Išbuvau ir šį į laisvę gražinau?

Hegionas

Tu padarei,
Filokratai, tiek ir man, ir mano sūnui, kad aš tau
Niekuomet jau neįstengsiu atsilyginti!

Filopolemas

- Stengsi, taip!
935 Tėve, stengsiu juk ir aš, ir net dievai padės gi mums
Savo geradėjui⁵ už tuos nuopelnus atlyginti.
Juk gali, tėveli, kuo puikiausiai atsilyginti šiam!

---

⁵ žr. geradariui.

Hegionas (*Filokratui*)

Kam tos kalbos? Ką prašysi, negalėsiu aš atmest.

Filokratas

Noriu, kad gražintum vergą tą, kurį tau palikau
Užstatu, kurs rūpinos manim labiau negu savim,
940 Kad galėčiau jam už nuopelnus gerai atlyginti.

Hegionas

Tau atsidėkosiu, ko tiktai prašysi iš manęs,
To ar kito, gausi. Tik norėčiau, kad nepyktumei
Ant manęs už tai, kad aš iširdęs bloga jam dariau.

Filokratas

Ką darei jam?

Hegionas

945 Pasiunčiau sukaustytą į kasyklas,
Sužinojęs, kad mane apgavo.

Filokratas

Oi, nelaimė man!

Dėl manęs geriausiam žmogui taip turėjo atsitikt!

Hegionas

Bet už tai neduosi man nė svaro pinigų už jį –
Dovanai paleidžiu laisvėn. Veskis!

Filokratas

Hegionai, tu

Draugiškai elgies. Norėčiau, kad pašauktum jį.

Hegionas

Gerai.

950 Kur jūs esat? Eikite greičiau, atveskit Tindarą.
Eikit jūs vidun, o aš iš šios rykštinės statulos
Klausinėsiu, kas įvyko mano sūnui jaunesniam.
Maudykitės jūs!

Filopolemas

Eime vidun kartu.

Filokratas

Gerai, einu.

Antroji scena

Hegionas

Eikš čionai, žmogau gerasis, verge tu, gražusis man!

Stalagmas

955 Ką turiu daryt, jei tu, toks vyras, man meluoji čia?
Aš buvau gražus, žavus, bet geras niekuomet nesu
Buvęs ir nebūsiu! Nemanyk, kad geras būsiu tau!

- Hegionas**
Tu turbūt jau numanai, kaip klostos tavo reikalai.
Jei kalbėsi tiesą, savo būklę kiek pagerinsi.
960 tad kalbėk teisingai, nors tu nieko nedarei ikšiol
Nei teisingai, nei nuoširdžiai.
Stalagmas
Pats sakysiu, man ne gėda!
- Hegionas**
Aš priversiu gėdytis, paraudonuosi visas tu!
Stalagmas
Ar manai, kad neprityrusiam tu smūgiais grasini?
Mesk tu tai, sakyk, ką duosi kad išgautum, ko geidi?
Hegionas
965 Iškalbus esi, bet noriu, kad pabaigtum tas šnekas.
Stalagmas
Kaip tu nori.
Hegionas
Vaikas geras tu buvai, netinka tau.
Tai klausyk ir, ko aš noriu, pasakyk teisingai man.
Jei kalbėsi tiesą, savo būklę kiek pagerinsi.
Stalagmas
Tik juokai! Manai, kad nežinau, ko aš nusipelniau?
Hegionas
970 Bet gali palengvint sau, jei ir ne viską, tai bent kiek.
Stalagmas
Taip. Bent kiek. žinau aš. Daug iš tikro užsitarnavau.
Ir pabėgau, ir tau sūnų pagrobiau, ir pardaviau.
Hegionas
Kam?
Stalagmas
Elidėj Teodoromėdui Poliplūsijui
Už šešias minas.
Hegionas
Dievai! Juk Filokrato tėvas jis!
- Stalagmas**
975 Aš geriau žinau, kaip tu ir jį sutikdavau dažnai.
Hegionas
O Jupiteri, apsaugok ir mane, ir sūnų man!
Filokratai, aš prašau, išeik: norėčiau pakalbėt.

Trečioji scena

Filokratas
Štai esu. Jei reikia, įsakyk.

Hegionas
Šis sako, pardavė
Mano sūnų tavo tėvui už šešias minas tenai!

Filokratas
980 Ar seniai taip atsitiko?

Stalagmas
Dvidešimti metai bus.

Filokratas
Jis meluoja.

Stalagmas
Tu ar aš? Juk keturmetį vaiką tau
Kraitin tavo tėvas davė, esant dar visai mažam!

Filokratas
Kuo vardu jis buvo? Jei teisybė, pasakyk tu man.

Stalagmas
Jis vadinos Paiginijus, jūs praminėte Tindaru.

Filokratas
985 Kaip tavęs aš nepažįstu?

Stalagmas
Žmonės greit užmiršta tuos,
Nepažįsta, iš kurių nesitiki jau nieko gaut.

Filokratas
Tai sakyk, ar tą tu mano tėvui pardavei, kuris
Buvo duotas man į kraitį?

Stalagmas (*rodo į Hegioną*)
Taip, tai šito jis sūnus!

Hegionas
Ar jis gyvas?

Stalagmas
Pinigus paėmęs, nesirūpinau.

Hegionas (*Filokratui*)
990 Ką tu pasakysi?

Filokratas
Kaip įrodo šitas, Tindaras
Tavo bus sūnus! Jis iš mažens kartu su manimi
Buvo auklėjamas padoriai ir garbingai, kol užaugs.

Hegionas
Ir laimingas aš, ir nelaimingas, jei tai bus tiesa.
Nelaimingas, kad jam bloga padariau, jei jis sūnus,
995 Ir per daug negu reikėjo jam dariau, ir per mažai!
Dėl skriaudos skaudu man. Kad greičiau ją panaikinčiau!
Štai ateina jis su drabužiu, jam nepritinkančiu.

Ketvirtoji scena

Tindaras

1000 Daug kančių iš Acheronto nupieštų dažnai mačiau,
Bet iš tikro Acherontas toks nėra baisus, kaip ta
Skaldykla, kur aš buvau! Ten iš tikrųjų ta vieta,
Kur iš kūno reikia nuovargį tik darbu išvartyt!
Kaip patricijų vaikams ar kuosas duoda, putpeles
Arba antis, kad su jom galėtų žaisti, taip ir man,
Vos nuvykus, davė kaplį, kad su juo ten linksminčiaus.
1005 Pas duris štai mano ponas ir elietis ponas – jis
Grįžo.

Hegionas

Sveikas, pasiilgtasai sūnau!

Tindaras

Kaip tai „sūnau“?

A, žinau, kam tėvu tu apsimeti, mane sūnum
Vadini: tu man kaip tėvas leidai šviesą čia išvyst.

Filokratas

Sveikas, Tindarai!

Tindaras

Ir tu! Juk dėl tavęs aš tiek kenčiu.

Filokratas

1010 Bet dabar jau laisvas būsi ir turtingas, nes šisai –
Tavo tėvas! Šitas vergas keturmetį dar tave
Pagrobė ir mano tėvui pardavė, o šis tave
Dar mažiuką man mažiukui vaikui kraitin pavedė.
Šis nurodė viską mums, nes jį atsivežiau iš ten.

Tindaras

1015 Kaipgi šio sūnus?

Filokratas

Viduj. Tai tavo tikras brolis jis!

Tindaras

Ką sakai? Tu šito sūnų paimtą atsivežei?

Filokratas

Juk sakiau, kad jis viduj.

Tindaras

Gerai, teisingai padarei.

Filokratas

Štai tau tėvas, o šisai – vagis, kurs pagrobė tave

Tindaras

Jį dabar jau seną už vagystę duosiu budeliui.

Filokratas

1020 Jis to vertas.

Tindaras

Jam aš duosiu užmokestį tinkamą.
Bet sakyk: tikrai jis tėvas man?

Hegionas

Tikrai, sūnau, esu.

Tindaras

Tik dabar prisimenu, gerokai pagalvojęs čion,
Pagaliau ateina man galvon, lyg kur girdėjau aš,
Lyg per miglą, kad vadinos tėvas lyg Hegionu.

Hegionas

1025 Aš esu.

Filokratas

Atimk tu pančius iš sūnaus ir vergui štai
Juos uždėk.

Hegionas

Aš nutariau kaip tik nuo šito ir pradėt.
Eikime vidun. Pašauksiu kalvį, kad nuimtų tau
Pančius, o uždėtų jam.

Stalagmas

Gerai, aš kraičio neturiu.

Trupės vadovas

Ši drama yra, žiūrovai, sukurta visai dorai:

1030 Čia nėra nei glebėsčiavimų, nei meilikavimų,
Nei netikro vaiko, nei apgaudinėjimo turtu,
Nei meilužio, laisvinančio kekšę nuo tėvų slaptai.
Sukuria retai poetai šitokią komediją,

1035 Kur geri dar tampa geresni. Jei jums patiko ji,
Jei patikome, pareikškite šitokiu štai ženklą mums!
Jūs, kur norit, kad dorybė nugalėtų, plokite!